

F3

Vysoká škola
ekonomická v Praze
Fakulta podnikohospodářská

Technická agentura
České republiky

Diskuse k některým návrhům na novelizace insolvenčního zákona

Ing. Lee Louda, VŠE Praha

Vyděšení laici, rozpačití odborníci

- **Stav na podzim roku 2014:**
 - nízká důvěra v insolvenční systém,
 - veřejnost je znepokojena stále častějšími zprávami o „insolvenční mafii“,
 - rostou tlaky na novelizace insolvenčního zákona,
 - poptávka: zabránit podvodům, zabránit kriminální činnosti.
- **Realita:**
 - žádný insolvenční zákon nemůže zabránit kriminálním činům,
 - insolvenční řízení je prostorem pro přesuny velkých majetků, vždy bude lákat korupční, nečestné, neetické a ziskuchtivé jednání,
 - klíčové problémy současnosti nejsou v tom, jak je napsaný insolvenční zákon.

Podstata častých návrhů legislativních změn (1)

- **Snaha o zvětšení prostoru pro reorganizace:**
 - další snížení nebo zrušení reorganizační brány (§ 316 odst. 4): v současnosti stanovena jako buď padesát zaměstnanců nebo obrat v posledním ukončeném období před podáním návrhu alespoň 50 milionů korun,
 - cíl: „Umožnit reorganizaci všude tam, kde to je účelné“

Potíže se snížením brány pro reorganizaci

- Reorganizace (formální, podle zákona) je poměrně **drahý proces**, přináší rizika pro věřitele a je náročná na odbornost,
- ve skutečnosti je pro reorganizaci vhodných pouze velmi málo subjektů, které se dostanou do insolvenčního řízení,
- drtivá většina úpadců nemá kladné cash-flow a ani nemá šanci ho výhledově mít,
- dlužníci v problémech (v mnoha případech řeší situaci ještě před úpadkem v dohodě s věřiteli hlavními) neformální reorganizací, tím je snížen počet úpadců schopných reorganizace,
- snížení brány bylo provedeno od ledna 2014, zatím nejsou zkušenosti s tímto krokem, další úprava v takové rychlosti není vhodná.

Riziko morálního hazardu v reorganizaci

- Je třeba vidět insolvenční řízení jako ekonomický děj, nikoliv jako primárně právní problém, podle hrubých odhadů prošlo insolvenčními řízeními v letech 2008 až 2013 asi **130 miliard korun pohledávek zajištěných i nezajištěných**,
- dlužník má motivaci reorganizovat – aktiva již patří věřitelům, riziko jde na jejich vrub, to vede k morálnímu hazardu,
- v reorganizaci jsou dispoziční práva v rukou dlužníka a věřitelé je mohou omezit, ale na tom se musí dohodnout,
- **nechť věřitelů k reorganizaci: rozhodující je vyšší riziko, delší doba insolvenčního řízení, menší věřitelská kontrola.**

Podstata častých návrhů legislativních změn (2)

- Zavedení „předinsolvenčního“ řízení,
- dnešní stav: insolvenční řízení je zahájeno zveřejněním insolvenčního návrhu, k tomu dochází (pokud návrh soud obdrží v pracovní době a dostatečně před jejím koncem) v řádu desítek minut maximálně hodin po jeho doručení,
- princip návrhu: soud nezveřejní insolvenční návrh, ale osloví dlužníka s tím, aby se k návrhu vyjádřil, následně zváží argumentaci a rozhodne,
- očekávané výhody: budou eliminovány šikanózní návrhy, které budou dlužníkem kvalifikovaně odmítnuty, sníží se počet invazivních návrhů motivovaných snahou převzít společnost.

Problémy předinsolvenčního řízení

- Je to nesystémový krok, když insolvenční řízení podle zákona 182/2008 Sb., o úpadku a způsobech jeho řízení (insolvenční zákon) je celkově koncipováno jako otevřené, plně kontrolovatelné veřejností a transparentní,
- všechny dokumenty (až na přesně definované výjimky) jsou dostupné na www.justice.cz a to bez zbytečného odkladu,
- především však vzroste stav informační asymetrie mezi dlužníkem a jeho věřiteli,
- **informaci o dosud neveřejném nebezpečí zahájení insolvenčního řízení bude mít navrhovatel, dále pak dlužník, ale bude utajena před ostatními věřiteli.**

Důsledky případného zavedení předinsolvenčního řízení

- Vznikne další neuralgický bod řízení, který bude zneužitelný ze strany dlužníka,
- pravděpodobně by bylo nutné zavést omezení dispozičních práv dlužníka do doby rozhodnutí soudu,
- šlo by o složitou konstrukci – například kvůli problémům s tím, od kdy by omezení dispozičních práv platilo,
- pokud by se tak nestalo, sníží se dále výnos pro věřitele,
- pravděpodobně by došlo k prodloužení doby insolvenčních řízení.

Volání po hmotné odpovědnosti správců a soudců

- „Musí být nastavena hmotná odpovědnost správců a soudců“ (citát z tisku),
- skutečnost: správci jsou hmotně odpovědní a to včetně osobního majetku, jsou povinně pojištěni,
- hmotná odpovědnost soudců je ústavně neprůchodný koncept,
- „Soudci by měli být jmenováni na deset let“ (citát z tisku),
- taková změna by si vyžadovala změnu Ústavy a pokud by byla prosazena, pak by mohla platit až pro nově jmenované soudce,
- „Je třeba zavést limit řešení případu na jednom soudním stupni v délce jednoho roku“ (citát z tisku),
- ústavně i prakticky nemožný požadavek, řada případů nemůže trvat dobu kratší než rok například kvůli existenci incidenčních sporů.

Návrh na vznik tří skupin správců

- Nyní jsou skupiny dvě, zvláštní správci musí mít i prověrku Národního bezpečnostního úřadu (NBÚ)
- nabízí se možnost vydělit problematiku osobních bankrotů a vytvořit skupinu správců s touto specializací, avšak to nijak neřeší situaci v oblasti insolvenčních řízení s podnikatelskými osobami.

Podnětné návrhy na změnu prostředí (1)

- Kvalifikační předpoklady insolvenčních správců: je skutečností, že většina insolvenčních správců má právní vzdělání, přičemž povaha věci je spíše ekonomická, je zde otázka vhodně změny kvalifikačních předpokladů pro výkon funkce,
- problematika přihlašování falešných pohledávek: principiálně není řešitelná novelou insolvenčního zákona, ale konáním orgánů činných v trestním řízení,
- otázka uznání takové pohledávky: jde zde o dvě roviny:
 - hlasovací práva,
 - právo podat incidenční žalobu

Podnětné návrhy na změnu prostředí (2)

- Nynější diskuse nicméně otevírá prostor pro zvážení řady možností, jak zlepšit české právní prostředí, například v oblasti definice platební neschopnosti jako příznaku úpadku dlužníka,
- naopak od české rozlišuje německá praxe dva stavy, a to:
- platební zadrhnutí, které představuje sice okamžitou neschopnost dlužníka splnit své splatné závazky (resp. okamžitý nedostatek likvidních prostředků ke splnění závazků), avšak tuto neschopnost lze v průběhu krátké doby odstranit (v Německu je tato doba stanovena na tři týdny),
- platební neschopnost, která představuje v zásadě trvalou systémovou neschopnost dlužníka plnit své splatné závazky.

Podnětné návrhy na změnu prostředí (3)

- Německé řešení je v souladu s klíčovým principem insolvenčního práva, kterým je eliminace škod pro věřitele či jejich udržení na co nejmenší výši,
- zároveň vytváří prostor pro dlužníky, aby podle přesných standardizovaných postupů doložili obratem po podání insolvenčního návrhu soudu skutečnost platebního zadrhnutí a vyloučili možnost platební neschopnosti,
- zavedení takových postupů založených na standardizované a přesně definované metodice by racionalizovalo jednání od podání insolvenčního návrhu do vyhlášení úpadku nebo do jiného vyřešení případu,
- výsledkem by bylo i jeho zrychlení.

Děkuji vám za pozornost.

